

Якібчук Мирослав Ілліч,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Голова незалежних профспілок України

УДК 316.647.5.371.13

Сучасна освіта: виклики та ризики

Темпи інформатизації сучасного українського соціуму, наміри України щодо співпраці з Європейським Союзом, приєднання до Болонського процесу спонукають до переосмислення попереднього досвіду педагогічної практики; професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах; розробки нових освітніх концепцій; приведення змісту, форм, методів навчання, виховання у відповідність до вимог та потреб сучасності; об'єктивної необхідності використання у навчальному процесі інноваційних освітніх технологій; створення ефективних умов для професійного та особистісного саморозвитку майбутнього успішного фахівця.

Сучасна освіта сьогодні стоїть перед фактом: в умовах традиційних форм та методів навчання учні та студенти досить часто, пасивно отримуючи інформацію, не вміють здобувати її самостійно і застосовувати успішно у життєвій самореалізації.

Соціальне замовлення не тільки України, а й світового співтовариства вимагає людей, здатних самостійно самовдосконалюватися. Це знайшло відображення у доповіді ЮНЕСКО «Освіта: прихований скарб», в якій проголошено: «Людина має навчитися: пізнавати, тобто оволодівати інструментарієм, необхідним для розуміння того, що відбувається у світі; діяти таким чином, щоб робити потрібні зміни у середовищі свого мешкання; жити в суспільстві, беручи участь у всіх видах людської діяльності» [4].

Варто зазначити, кризовим моментом сучасної освітньої практики, зокрема, в Україні, є нездатність у повному обсязі готувати молодих людей до ефективної професійної самореалізації.

Звісно, школа повинна мати справу з індивідуальністю, самобутністю особистості, оскільки індивідуальність є головним принципом етики і мусить виступити керівним методологічним положенням у вихованні й навчанні.

Зауважимо, цілеспрямований розвиток соціуму можливий лише тоді, коли теорія освіти не декларує необхідність творчості педагога і творчості того, хто навчається, а систематично за

допомогою доцільних методів втілює її у навчально-виховному процесі.

Особистісно-зорієнтоване навчання у цьому плані є досить перспективним, оскільки воно виходить із самоцінності особистості, її духовності та суверенності. Його метою є формування людини як неповторної особистості, творця власного життєвого шляху.

Методичне забезпечення сучасного освітнього процесу має ґрунтуватися на діалогічному підході, який визначає суб'єкт-суб'єктну взаємодію учасників педагогічного процесу, їх самоактуалізацію і самоорієнтацію. Технології такого спрямування передбачають перетворення дії педагога і дії учня, студента в особистісно рівноправну позицію. Вона дає тому, хто навчається, можливість бути суб'єктом навчальної діяльності, що сприяє практичній реалізації його прагнення до саморозвитку, самоствердження, самоактуалізації.

Суттєвим для особистісно-зорієнтованого навчання сьогодні є соціокультурний діалог у системі «педагог – учень, студент», на основі його розуміння, прийняття і визнання.

Суттєво сприяють цьому інтерактивні методи навчання, що активно запроваджуються в освітній процес останнім часом. Завдяки закладенню в їхню сутність самостійної діяльності та груповій взаємодії вони можуть бути корисними та перспективними як для педагога, так і для учнів, студентів. Методологічною основою засвідченої освітньої проблеми, звісно, є розробки сучасних українських та зарубіжних педагогів у галузі методів та технологій навчання (теоретичні та практичні розробки в цій галузі належать В. Гузеєву, А. Гіну, О. Пометун, Л. Пироженко, А. Фасолі).

Теоретичною основою запровадження інтерактивних методів навчання є системний, особистісно-зорієнтований та діяльнісний підходи до побудови дидактичних процесів; теорія оптимізації педагогічного процесу (Ю. Бабанський, М. Поташник), а також інваріантність процесу навчання, уроку, лекції чи семінару як конкретної форми існування процесу

засвоєння знань і методу навчання як мікродіяльності навчання.

Термін «інтерактивний» прийшов до нас з англійської і має значення «взаємодіючий». Існують різні підходи до визначення інтерактивного навчання. Багато вчених визначають його як діалогове навчання: «інтерактивний – означає здатність взаємодіяти чи знаходитись в режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною)» [3].

Інтерактивне навчання – це, перш за все, діалогове навчання, під час якого здійснюється взаємодія вчителя та учня. Ми підтримуємо думку О. Пометун та Л. Пироженкова про те, що «Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці)».

Під час інтерактивного навчання учень/студент стає не об'єктом, а суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і власної освіти та розвитку (це особливо важливо для старшокласників). Саме забезпечує внутрішню мотивацію навчання, що сприяє його ефективності. Без сумніву, завдяки ефекту новизни та оригінальності інтерактивних методів при правильній їх організації зростає мотивація до процесу навчання. На нашу думку, особлива цінність інтерактивного навчання в тому, що учні, студенти навчаються ефективній роботі в колективі.

У цілому сьогодні можемо стверджувати, що інтерактивні методи навчання є частиною особистісно-зорієнтованого навчання, оскільки сприяють успішній соціалізації особистості, усвідомлення себе як частини колективу, своєї ролі і потенціалу у побудові професійної кар'єри, успішної життєвої самореалізації.

Звичайно, у процесі застосування інтерактивного навчання постійно виникають різні проблеми та труднощі. Але незаперечним є факт, що

за умов вмілого впровадження інтерактивних методів навчання залучаються до роботи майже всі учні, студенти, що сприяє виробленню соціально важливих навиків роботи в колективі, взаємодії, дискусії, обговорення.

Загалом інтерактивне навчання дає змогу наблизити викладання до нового, особистісно-зорієнтованого рівня, що, в свою чергу, працює на кожну особистість, її життєву та професійну самореалізацію, успішність.

Таким чином, сучасні виклики освіти вимагають оволодіння особливими навичками від викладацького корпусу вищої школи, оскільки науково-педагогічний працівник виконує функції і педагога, і науковця, і вихователя. Не обходять вищу школу і сучасні трансформаційні процеси, які відбуваються у світі, й в Україні. То ж сьогодні вкрай необхідним є переосмислення ролі науково-педагогічного працівника вищої школи, визначення сучасних вимог до педагогічного потенціалу викладача вищого навчального закладу, його педагогічної культури, майстерності та компетентності.

Список використаних джерел

1. «*Моделі навчання*» (для студентів педагогічних спеціальностей) / За ред. Т.С. Кашманової. Серія: навчально-методичні матеріали – Вип. 5. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002
2. *Педагогіка вищої школи: Навч. посіб.* – К.: Знання, 2005.
3. *Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб./* За ред. І.А. Зязюна, О.М. Пехоти. – К.: Вид-во А.С.К., 2003.
4. *Слепкань З.І.* Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К., 2005.
5. *Кремень В.Г.* Трансформації особистості в суперечностях епохи/ В.П. Кремень // Вища освіта України. – 2010.

Якібчук М.І. Сучасна освіта: виклики та відповіді

У статті подано авторське бачення сучасної освіти, запропоновано деякі умови та шляхи модернізації процесів, що відбуваються у освітньому просторі.

Ключові слова: сучасна освіта, модернізація.

Якібчук М.И. Современное образование: вызовы и риски

В статье представлено авторское видение современного образования, предложены условия и пути модернизации процессов, происходящих в образовательном пространстве.

Ключевые слова: современное образование, модернизация.

Yakibchuk M.I. Modern education: challenges and hazard

The article deals with copyright vision of modern education, offered some conditions and ways of modernization processes in the educational environment.

Keywords: modern education modernization.